

a la valona» (*La Parada*, p. 142), on tenim la *n* de *conquilla* junt amb la *ú* de *carcullo/circulla*.

L'antecedent més venerable es troba ja en Eiximenis: «en açò nos informa natura, que les pus nobles coses que ha, fa exir de les pus vils: axí com l'aur de la terra, e l bon gra dels fems, e la perla de la *calcuylla*, qui és lo pus dolent peix de la mar, e la mel de la abella e --», *Terç*, f° 412v. Afegim encara a això que no era ferm un altre fonament que jo adduïa ara fa quaranta anys com a indicati indirecte de l'antiguitat de *conquilla*: el fet que el concurrent *petxina* seria més recent, un mer castellanisme: ha quedat provat que no és així, i per bé que l'etimologia d'aquest altre mot segueixi enigmàtica, s'ha aclarit almenys que ja es troba en textos catalans (generalment de València, en els primer segles), des de 1418, i que és el castellà el que el rebé del català i no pas al contrari.

Com a resultat d'aquesta revisió, hem de concloure que ens sentim incrèduls davant la procedència greco-llatina de *conquilla*, i cal sospitar que va amb l'oc. *cauquilha*, fr. *coquille*, i la immensa i proteica família de *CARAGOL*, provinent en definitiva d'una de les variants del tipus pre-romà *KAKLOUSL-/KLAKOUSL-* (amb un tractament de *-SL-* paral·lel al de *illa* *INSULA*)^B si bé amb una forta i ja antiga imantació cap al tipus greco-llatí de *CONCHA* i *CONCHYLUM*.

CPT.: *Conquiliòleg; conquiliologia* [Lab. 1839]: compostos del citat *κογχύλιον*.

1 No val com a excepció la *Roca de Cunco*, perquè essent ja a Llastarri, a la vista de l'alta Ribagorçana, això ja pot ser degut a la metafonía pròpia de l'alt-aragonès i alt-ribagorçà (com *cumo* o *cum* per *cóm*). — 2 Val a dir que tenim una etimologia seductora si suposem que la *Roca (de) Cunco* és metaplasma de *SAXUM CONCAVUM* i el *Reconco* de Guadalest dissimilació d'un paral·lel *Roc Cóncau*. No ho decidim. Tanmateix observem que *CONCAVUS* no sembla que s'hagi perpetuat en romànic. — 3 Figura en el *CGL* v, 350.22; no tinc ara nota de si Schuchardt es funda només en aquesta glossa. — 4 Deixo en la reproducció d'*EntreDL* III, 213-4, algun detall ara de poc interès. — 5 Prati; Schuchardt, *Rom. Et.* II, 194, el qualifica de «latinisme». Hi ha un *concbiglio* o *conchillo* en el S. XIV, però és en dues «volgarizzazioni» d'originals llatins, textos que sovint no mereixen confiança, sigui pel que fa a autenticitat o datació o almenys per puresa o exactitud de les formes. — 6 Sense definició, lín. 414, però rimant amb una quinzena de mots com *clavilla*, *jilla* i semblants, ben coneguts. — 7 A Sant Pol de Mar i pobles veïns ha estat sempre un terme d'ús generalíssim i prestigiós, si bé els entesos m'observaren (1936) que també deien *petxina*, però només per al mollusc univalve, i *conquilla* els bivalves. No és gens segur que el fet que el *DFa.* el vagi recollir ja a la Gram. de 1912 (en el glossari, com a equivalent d'una «closca calcària dels molluscs») sigui indicatiu que el mot s'usava entre els pescadors de Badalona, ni tampoc ho és gaire que l'usar-lo el barceloní Ed. Fontserè «les mareper-

les --- de la *conquilla* de les quals es treu el nacre», *Elements de Ci. Fi. i Nat.*, 1935, p. 187) sigui perquè el mot li fos usual de Blanes. — 8 Observem que *illa* és també dels mots que tenen *l* i enlloc *y*.

Conca 'soltera vella', V. *conco* (ONCLE) *Concagar*, *concatat*, V. *cagar* *Concameració*, V. *cambra* *Concanvi*, *concanviar*, V. *canvi* *Concar*, V. *conca* *Concassació*, *conccassar*, *conccassió*, V. *cassar* *Concatenació*, *concatenar*, *concateny*, V. *cadena* *Cóncau*, V. *cavar* *Concausa*, V. *cosa* *Concavació*, *-avar*, *concauat*, *concauítat*, V. *cavar* + *Concavo*, V. *catau*

CONCEBRE, del ll. *CONCĪPERĒ* 'contenir, absorbir', 'concebre', derivat de *CĀPERĒ* 'agafar'. □ 1.ª doc.: S. XIII.

Sovint en Llull: «Maldix son pare qui l'havia engendrat e sa mare qui lo havia *concebut*» (*Merav.*, O. C. I, 98), i en el sentit moral: «molt fo marvellat lo rey de Na Renart --- com poch *concebre* envers ell engan e falliment» (id. I, 253), i en Desclot: «en aquella nit *concebré* un tal infant, de què serà gran bé» (cap. 4). Més en *VidesR.*, 81v2, 82r2. Encara en el S. XVII es mantenia, segons sembla, la forma genuïna *concebre* almenys amb caràcter predominant (el *DTO.* 1640-1727 no en reconeix d'altra, per bé que sigui amb la mala grafia *-brer*), si bé ja usa *concebir* en present (*concebeix*) el prior banyolí de Perpinyà M. Agustí, 1617, Lacav. (1695) posa *concebir* en primer lloc, junt amb *concebre*, i Belv. (1803) declara antiquat aquest. El punt d'arrencada d'aquest greu castellanisme estigué en el present, perquè el participi s'ha dit sempre *concebut* (ho mantenia l'Església «sens pecat fou *concebuda*»); però en tot el S. XIX, i ja abans, es trobà més còmode adoptar en el present la forma de predicadors acastellanats *concebeix* (que encara usa Verdaguier) que mantenir el present fort *concep*: aquest topava encara amb forta resistència en tot el primer quart del S. XX, i el reflux que consistí a reviscolar les formes com *concebre*, *concebé* i anàlogues no guanyà terreny fins cap a 1915-20, però es continuà desesperant de *concep* fins molt avançada la nostra centúria: degué ajudar-hi el caràcter equívoc de formes com *concebiment* (Llull, Metge) *concebible* i *concebía*. No em sembla legítim ja de seguir vacillant en aquest punt.

DERIV.: *Concebible* [Lacav. 1839]. *Concebiment* [Llull]; *conceubament*, *VidesR.*, 81v2.

Concebudeta, *concebudesa*. *Concepció* [Llull], pres del llatí *conceptio*, *-onis*; *concepçionari*, *concepçionista*. *Concepte* [Llull], pres del ll. *concep̄tus*, *-ūs*, 'acció de concebre o rebre', 'pensament'; *conceptista* < cast. *conceptista* [Lacav. 1839] [1605], *conceptisme*; *conceptuós* [Lab. 1839], *conceptuar* [Belv. 1803], amb els seus derivats són també presos del cast. [S. XVII].

Decebre [S. XIII, i en docs. des del S. XI] 'enganyar', del ll. *DECĪPERĒ* id. Ja apareix en BMetge, bastant sovint en Llull, i segueix més o menys usat fins a la fi del S. XV: «m tinch per foyll e *decebut* com